

Til: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Oslo, 16.10.2017

HØRINGSUTTALELSE - EUs direktiv om tilgjengelighet av nettsider og mobilapplikasjoner

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med 65 000 medlemmer. 14,5 % av Norges befolkning over 20 år¹ har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen av hørselshemmede er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse. Anslag viser at det i 2020 vil være om lag en million nordmenn som vil ha en hørselsutfordring.²

HLF takker for muligheten til å uttale oss om innpassing av EUs direktiv om tilgjengelighet av nettsider og mobilapplikasjoner i forskrift om universell utforming av informasjonsteknologi (IKT). Vi støtter departementets generelle holdning i at en implementering av direktivet ikke skal føre til en svekkelse av allerede etablerte krav til universell utforming i nasjonal lovgiving. Videre vil vi påpeke at mens dagens forskrift er god, mangler det på etterlevelse av regelverket.

Teksting av direktesendt og forhåndsinnspilt innhold:

Direktivet og dagens forskrift gjør unntak for A og AA i WCAG-standard for direktesendt innhold, og konkret gjelder dette krav 1.2.4 om teksting av direktesendt innhold. Teksting er et viktig verktøy for at hørselshemmede skal få med seg innholdet i audiovisuelle produksjoner. Unntaket fra 1.2.4 innebærer at mange hørselshemmede ikke kan følge debatter i Stortinget, eller noen av Regjeringens direktesendte sendinger.³ Dette er et demokratisk problem.

Videre så opplever HLF at det er mangelfull etterlevelse av regelverket for teksting av forhåndsinnspilt innhold. I henhold til både gjeldende forskrift og EUs direktiv skal direktesendt innhold som er tilgjengelig som opptak i ettertid betraktes som forhåndsinnspilt innhold og derfor tekstes. Vi mener dette kravet sjelden følges, både i offentlig og privat sektor, og at det er en barriere for at hørselshemmede skal kunne delta i samfunnsdebatten.

HLF mener at alt audiovisuelt innhold skal tekstes uavhengig om det sendes direkte eller er å betrakte som forhåndsinnspilt innhold. Dette er nødvendig for å sikre at hørselshemmede har like

¹ Engdahl B, Tambs K, Borchgrevink HM, Hoffman HJ. Screened and unscreened hearing threshold levels for the adult population: Results from the Nord-Trøndelag Hearing Loss Study. Int J Audiol. 2005; 44, 213-230.

http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=239&trg=Content_6496&Main_6157=6263:0:25.6102&MainContent_6263=6496:0:25.6109&Content_6496=6178:50246:25.6109:0:6562:14:::0:0

² Hearing impairment among adults (HIA). Oslo: Senter for medisinsk metodevurdering, Sintef – a report of a joint project, 2001

³ Med forbehold om at Stortingets og Regjeringens direktesendte sendinger faller inn under forskriftens virkeområde, noe vi antar.

muligheter til å delta i det sivile, politiske og kulturelle livet, en rett hjemlet i FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne.

HLF vil også påpeke at samfunnet aldri vil bli inkluderende for personer med nedsatt funksjonsevne dersom det offentlige ikke stiller krav gjennom lov. Norsk er et lite språk globalt sett og dersom det skal utvikles god talegjenkjenningsteknologi som kan brukes til å direkte tekste audiovisuelt innhold lik cc-knappen på Youtube, er man avhengig av at det settes av nok midler til å utvikle og kommersialisere teknologien. Arbeids- og sosialdepartementet bevilget midler til utvikling av et talegjenkjenningsprogram i 2014. Det programmet ble levert i juni i år og fungerer i all hovedsak som et dikteringsprogram i Word. For HLF er det vanskelig å se for seg at det blir en fremgang på dette området dersom teknologien ikke videreutvikles og at det stilles krav fra myndighetenes side.

Intranett

HLF støtter direktivet i at krav til universell utforming også må gjelde intranett. Det er et uttalt mål fra Regjeringen at flere skal inn i arbeidslivet, og personer med nedsatt funksjonsevne er overrepresentert i gruppen ufrivillig arbeidsledige. For å nå dette målet må det være færrest mulig barrierer for yrkesdeltakelse. Dette innebærer blant annet å ha tilgang til arbeidsplassens interne dokumenter. Dersom departementet ønsker å videreføre unntaket om universell utforming av intranett, innebærer det en ekstra terskel for personer med nedsatt funksjonsevne i å delta i arbeidsmarkedet. Vi minner her om at sysselsettingen blant personer med nedsatt funksjonsevne er 45,6% mot 76% for alle.

Vi merker oss at departementet har satt i gang en samfunnsøkonomisk analyse av hva det vil koste samfunnet å innføre krav til universell utforming av intranett. Vi ber om at denne utredningen også tar for seg de samfunnsøkonomiske kostnadene ved å ha en så stor andel personer med nedsatt funksjonsevne utenfor arbeidslivet.

To-sporet eller felles system

HLF mener at virkeområdet fra dagens forskrift skal videreføres ved implementering av direktivet. I dagens samfunn er det mange viktige samfunnsaktører som er private, som for eksempel flesteparten av mobiloperatørene og banker. For å sikre at personer med nedsatt funksjonsevne har like muligheter til deltakelse i alle deler av samfunnet bør forskriften omfatte alle. En annen positiv side ved å ha felles regelverk er nettopp at det er felles, noe som forenkler et allerede komplisert regelverk, jamfør avgrensingen mot AMT-direktivet og Kringkastingsloven.

Videre kan man se for seg ringvirkninger av å stille kravene til alle, ettersom det vil etablere WCAG 2.0 som standarden alt utvikles etter. Dette vil lette tilsynsarbeidet og øke tilgjengeligheten for personer med nedsatt funksjonsevne.

Avgrensning mot AMT, Kringkastingsloven og kringkastingsforskriften

Høringsnotatet gir inntrykk av at avgrensingen mot AMT-direktivet og Kringkastingsloven er tydelig, men HLF oppfatter denne som noe uklar. Det er for eksempel ikke klart hvor grensen går før en direktesendt sending blir kringkasting og herved registreringspliktig hos Medietilsynet. Her ønsker vi å påpeke at der hvor forskriften og EUs direktiv om universell utforming av IKT har klare tilgjengelighetskrav, stilles det ikke krav til teksting, hverken av direktesendte eller forhåndsinnsplitt innhold. Kringkastingslovverkets krav til teksting er knyttet opp mot det som sendes på fjernsyn, når

på døgnet det sendes og av hvem.⁴ I 2016 var andelen som konsumerte serier/film/video over internett (inkludert strømmetjenester) 26 prosent av befolkningen mellom 9-79 år, mens konsum av lineært fjernsyn har falt stabilt siden 1980-tallet.⁵ Det er ventet at konsumet av strømmetjenester og lignende vil øke i årene som kommer, og det at disse er unntatt krav til universell utforming vil effektivt ekskludere personer med nedsatt funksjonsevne. FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne har stadfestet retten til å delta i det politiske, kulturelle og sivile liv. Når stadig større deler av kulturlivet flyttes over på nye teknologiske plattformer er det viktig at også disse er universelt utformet slik og opparbeidede rettigheter ikke uthules og at det oppstår smutthull i lovgivningen.

Det er viktig i implementeringen av nytt lovverk at rettigheter til tilgjengelighet og universell utforming ikke uthules, ettersom mediekonsumet endrer seg. Målet må være universell utforming, slik at alle kan delta på lik linje.

Departementets vurderinger som vi ønsker å uttrykke eksplisitt støtte til:

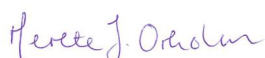
- 3.4.3.3 Forholdsmessighetsvurdering: Her støtter vi departementets vurdering i å videreføre dispensasjonssystemet, og ikke åpne for at pliktsubjekter kan gjøre unntak fra kravene basert på en vurdering av om kravene i det enkelte tilfelle er uforholdsmessig. Vi ønsker her å be departementet ytterligere konkretisere hva som kvalifiserer til dispensasjon etter § 10 og kravet om "særlig tungtveiende grunner".
- 3.5.4 tredjepartsinnhold. Her er vi enig med departementet at innhold som publiseres på en virksomhets nettside, uavhengig av hvem som har produsert det, skal være universelt utformet.

Oppsummert ønsker HLF å gi departementet følgende innspill:

- HLF mener at alt audiovisuelt innhold skal tekstes uavhengig om det sendes direkte eller er å betrakte som forhåndsinnsplitt innhold. Derfor bør forskriften stille krav om AA-standard uten unntak.
- HLF mener at intranett skal omfattes av krav til universell utforming.
- HLF mener at virkeområdet til dagens forskrift må videreføres ved implementering av direktivet i norsk lov.

Ta kontakt på ness@hlf.no eller mobil 99579667 for ytterligere informasjon. HLF ønsker å være en medspiller med det offentlige for å gjøre hverdagen bedre for hørselshemmede.

Med vennlig hilsen

Merete J. Orholm
Leder interessepolitisk avdeling

Julie Ness
Interessepolitisk rådgiver

⁴ § 2-19 Kringkastingsloven (<https://lovdata.no/lov/1992-12-04-127/§2-19>)

⁵ <https://www.ssb.no/medie>